

Pavla Škopková

Slovesné perifráze a jejich ekvivalenty v češtině

(posudek vedoucího diplomové práce)

Práce je věnována tématu, které je ve španělské lingvistice často traktováno, totiž slovesným perifrázím. Autorka se zaměřila na slovesné perifráze s infinitivem a zabývala se zejména třemi aspekty problému: 1) vymezením a typologií perifrází; 2) základními vlastnostmi jednotlivých perifrází, jež definují jejich místo v systému; 3) českými ekvivalenty těchto perifrází. Významný je u práce rozměr metodologický: autorka pracuje s tzv. paralelním korpusem InterCorp, což jí umožňuje ilustrovat obecné poznatky jazykovým materiálem, který dosud nebyl v této podobě k dispozici.

Práce se skládá z osmi kapitol. V úvodní kapitole autorka popisuje cíl a metodologii práce. Kratičká druhá kapitola je věnována vymezení slovesné perifráze. Třetí kapitola analyzuje kategorii povahy slovesného děje, jejímž vyjádřením perifráze dle autorky jsou, a jednotlivým významům, které jsou s touto kategorií spjaty. Čtvrtá kapitola se zabývá definičními kritérii perifrází. Rozsáhlá pátá kapitola podrobně analyzuje jednotlivé modální a aspektuální parafráze (tato terminologie je přejata z GDLE); základem výkladu jsou závěry převzaté z GDLE, ty autorka ale doplňuje vlastním pozorováním a rozboru jazykového materiálu z korpusu. Šestá kapitola stručně charakterizuje některé regionální a stylové zvláštnosti perifrází. Sedmá kapitola obsahuje praktickou část práce: autorka na dvou případových studiích (slovesa *llorar* a *correr* v slovesných perifrázích) jednak ilustruje frekvenci a kombinabilitu konkrétních perifrází, jednak se snaží najít určitou systémovost i v českých protějšcích těchto konstrukcí. Osmá kapitola shrnuje závěry práce.

Práce se vyznačuje přehlednou a logickou strukturou; autorčin výklad je věcný a úsporný, bez zbytečných odboček. Při jejím hodnocení je logické oddělit část teoretickou a praktickou.

Teoretická část v zásadě vychází ze dvou prací, totiž Mluvnice současné španělštiny a příslušné kapitoly GDLE (jejímž autorem je Gómez Torrego). Mohlo by se zdát, že je to málo, příp. by čtenář mohl nabýt dojmu, že místy je teoretický výklad parafrází výkladu z GDLE. Avšak nelze zapomínat, že obě zmiňované práce jsou vysoce teoretické a že u diplomové práce je třeba ocenit, pokud je student s pochopením a nadhledem komentovat velmi podrobné výklady z GDLE. Diplomantka se v těchto pasážích opírá o svou velmi dobrou španělštinu, takže je schopna posuzovat i poměrně subtilní významové rozdíly mezi jazykovými strukturami. Necháme-li stranou některé konkrétní probírané jevy, kde by šlo o diplomantčiných závěrech diskutovat, lze k této části mít snad jen dvě výhrady. Místy je na jejím výkladu znát, že

parafrázuje původně španělský text (platí to zejména o terminologii: buď je použit termín ve španělském, v češtině neběžném významu, nebo termín či tvar v češtině vysloveně neobvyklý – s. 37 pasivy, s. 38 desinentní). Druhou výhradou může být to, že zatímco výklad o povaze slovesného děje terminologicky i jinak zcela vychází z Mluvnice současné španělštiny, detailní popis perifrází pracuje s dosti odlišnou terminologií a typologií z GDLE. Možná by bylo vhodnější vybrat si jednu z klasifikací, příp. se pokusit o jejich sjednocení.

Praktická část využívá nového nástroje pro výzkum rozdílů mezi jazyky, totiž paralelního korpusu. Diplomantka korpusu využila dle mého soudu dobře a své případové studie velmi logicky promyslela a strukturovala. V obecných výkladech i v komentářích v případových studiích upozorňuje na jisté nevýhody korpusu. Ano, paralelní korpus je jistě vhodný pouze pro určitý typ studií. U případových studií obsažených v diplomové práci se ukazuje, že zatímco ve španělštině jsou slovesné perifráze systémovým prostředkem, vyjadřování těchto významů v češtině je uspořádáno zcela jinak a rozhodně nevykazuje stejně systémové morfologicko-lexikální rysy jako španělština. Proto jsou české protějšky daleko variabilnější a hledání systémových vztahů je u nich obtížné, ne-li nemožné. Z případových studií vyplývají některé zajímavé obecně typologické rysy (četnost prefixálního vyjádření fázovosti, různorodost analytického vyjádření povahy slovesného děje, role vidu), avšak detailní klasifikace těchto protějšků, jak se o ni autorka pokouší (např. stupeň „vehemence“, intenzity, s jakou děj začíná), je asi těžko sestavitelná, jednak proto, že posuzování tohoto stupně je subjektivní (to dle mého soudu platí i o vazbách *ponerse a a echarse a* na s. 66), a jednak proto, že do hry vstupuje – jak autorka opakovaně správně poznamenává – osoba překladatele.

Na závěr ještě jednu drobnost: domnívám se, že v kapitole o regionálních a stylových zvláštěnostech (s. 59–63) by bylo vhodné mezi perifrázemi více rozlišovat. Nalezneme zde totiž vazby opravdu velmi příznakové a úzce vázané na konkrétní, často i malou oblast, i vazby, které jsou víceméně univerzální, byť se někde používají méně. Některé z vazeb (např. *lanzarse a*, s. 62) zase do kapitoly o stylových zvláštěnostech nepatří, protože popisované vlastnosti jsou sémantické, takže patří do jiné kapitoly.

Po formální i jazykové stránce je práce připravena velmi pečlivě, našel jsem jen několik drobných chyb a překlepů.

Celkově práce podle mého soudu plně splňuje nároky kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3. 9. 2011

doc. PhDr. Petr Čermák, Ph. D.